

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІНАНСОВОГО ІНВЕСТУВАННЯ
В КОРПОРАТИВНИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ**

Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка,
Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України,
кафедра фінансів, банківської справи та державного
управління,
36011, м. Полтава, Першотравневий проспект, 24,
тел.: 0532227770,
e-mail: k52@pntu.edu.ua

Анотація. Стаття спрямована на дослідження фінансового інвестування в корпоративний сектор економіки, а саме – на вкладення капіталу в прибуткові види фондових інструментів, оскільки в нашій країні фондовий ринок є досить недосконалим і потребує великих зусиль для того, щоб мати дієвий і досконалий механізм свого функціонування.

Ключові слова: фінансове інвестування, цінні папери, фондовий ринок, акція, облігація, депозит, податкова ставка, відсоток.

Annotation. An article was directed on research of financial invest in the corporate sector of economy, namely: on the enclosures of capital in the profitable kinds of fund instruments, so far as in our country a fund market is pretty imperfect and needs large efforts in order to have an effective and perfect mechanism of its functioning.

Key words: financial invest, securities, fund market, action, bond, deposit, tax rate, percent.

Вступ. Нині корпоративний сектор економіки потребує залучення значних інвестицій. Ця потреба викликана такими проблемами, як:

- зношення виробничого обладнання майже на 70–80%;
- невідповідність сучасному світовому розвитку технологій виробництва українських корпорацій;
- недостатність обігових коштів для ведення основної діяльності;
- низький рівень культури в корпоративних відносинах;
- інші не менш важливі проблеми, залежно від галузі функціонування корпорації.

У зв'язку із цим вітчизняні корпорації все більше зацікавлені у фінансовому інвестуванні.

Проблемам розвитку фінансового інвестування немало уваги приділено в працях вітчизняних учених і фахівців: О. Барабаша, О. Білоуса, В. Будкіна, О. Васильченка, С. Глушченка, М. Гольцберга, М. Грідчіної, В. Євтушевського, В. Ларіна, Д. Леонова, Ю. Лисенка, І. Михасюка, П. Морозова, С. Мочерного, М. Павловського, Н. Притули, Л. Птащенко, А. Римарука, О. Рудченка, В. Черняка, М. Чечетова та інших.

Незважаючи на велику кількість досліджень і публікацій, проблеми фінансового інвестування залишаються актуальними й потребують подальшої розробки.

Постановка завдання. На нинішньому етапі розвитку економічних відносин темпи нарощування інвестиційного потенціалу вітчизняними корпоративними утвореннями є недостатніми, тому їм потрібно активізувати фінансове інвестування, що, у свою чергу, сприятиме зміцненню їх позицій на ринку.

Результати. Фінансове інвестування, як невід'ємна частина сучасного інвестиційного ринку, усе більше приваблює своїми невичерпними можливостями. Воно представлено в таких основних формах:

- вкладення капіталу в статутні форми спільних підприємств;
- вкладення капіталу в прибуткові види грошових інструментів;

- вкладення капіталу в прибуткові види фондових інструментів [4].

Зупинимося на останній формі фінансового інвестування, оскільки в нашій країні фондовий ринок є недосконалим і потребує великих зусиль для того, щоб мати дієвий механізм свого функціонування.

Вітчизняний ринок цінних паперів ще дуже молодий – основні його інститути – комерційні банки, фондові біржі, інвестиційні компанії – сформувалися до середини 90-х років. Але й за цей відносно короткий час він пройшов значний шлях. Нині на ньому представлено практично всі види цінних паперів – акції, облигації, векселі, ф'ючерсні та опційні контракти, які випускають різні емітенти – державні органи влади, акціонерні компанії.

Проте для іноземних інвесторів український фондовий ринок є неліквідним, оскільки українські акціонери вважають, що єдиний шлях утримання контролю над компанією є зосередження 100% акцій у руках одного акціонера.

Шахова Т.В. Актуальні питання фінансового інвестування в корпоративний сектор економіки

Причинами низької ліквідності фондового ринку, передусім, є такі: низькі стандарти корпоративного управління; непрозорість бухгалтерської звітності, структури власності; слабка захищеність акціонерів.

Якщо в країнах постсоціалістичного простору кодекси корпоративного управління стали невід'ємною частиною управління компаній, то в Україні тепер ситуація гірша.

Негативними рисами корпоративного управління українських товариств є: перерозподіл власності на користь членів органів управління АТ за рахунок порушення прав дрібних інвесторів; обмеженість вільного продажу акцій на вторинному ринку цінних паперів; монополізація влади виконавчим органом товариства або особисто його головою; віднесення офіційної інформації до конфіденційної; недостатній рівень професіоналізму корпоративного персоналу.

Непривабливість української корпорації можна пояснити таким чином. Будь-який інвестор, перш ніж розмістити свої кошти в таке утворення, насамперед проведе фінансову оцінку підприємства, а також зробить його податкову й аудиторську оцінку, і в тому разі, коли такі оцінки виявляться позитивними, розмістить свої вільні кошти. Та в наш час хорошими фінансовими результатами український корпоративний сектор економіки, напевно, не може похвалитися.

Зважаючи на специфіку вітчизняного фондового ринку, вкладення капіталу в акції є не зовсім привабливими. Отримати належний дохід на фондовому ринку України вкрай важко, оскільки вартість коштів, які може залучити емітент за рахунок продажу акцій на ринку, виявляється значно вищою, ніж вартість інших залучених фінансових інструментів.

Більш привабливими, на наш погляд, для інвестора й вигідними для емітента є корпоративні облигації.

Для корпорації безумовними перевагами випуску облигацій над емісією акцій є такі: відсутність загрози «розмивання» власності компанії; витрати на виплату відсотків за облигаціями підлягають відрахуванню з доходів корпорації. Отже, за інших рівних умов вони сприяють зменшенню оподаткованого прибутку, а значить, і самого податку. А дивіденди, які сплачуються власникам акцій, не підлягають подібним відрахуванням; у періоди інфляції виплата боргів за облигаціями обходиться корпорації дешевше, оскільки заздалегідь визначена величина доходу, що є певним відсотком від номіналу облигації. Дивіденди щодо акцій залежать від розміру прибутку корпорації; правління корпорації сподівається на збільшення доходів порівняно з початковим періодом. У цій ситуації виплата відсотків за облигаціями буде економічнішим видом витрат, ніж дивіденди.

Для інвестора облігація, як інструмент фінансового інвестування, має такі переваги перед акцією: у разі ліквідації корпорації або визнання її банкрутом зобов'язання перед власниками корпорацій задовольняються, як перед кредиторами, раніше, ніж перед власниками акцій; в умовах депресії, тобто коли спостерігаються застійні явища в економіці та низький попит на різні товари, значно легше реалізувати облігації, ніж акції. Причиною є стабільність доходу за облігацією та низький ступінь ризику.

Разом з тим випуск облігацій має й свої недоліки: платежі фіксовані й можуть припасти на несприятливий для корпорації період; облігації мають обмежений строк порівняно з акціями; при постійній потребі в грошових активах корпорації необхідно створювати резерв для сплати процентів і погашення облігацій [1].

Для порівняння відсоткових ставок за банківськими депозитами й корпоративними облігаціями спочатку відобразимо динаміку депозитних банківських ставок за період з 2006 до 2010 рр. на рис. 1 і динаміку ставок за корпоративними облігаціями (рис. 2). Ставки за корпоративними облігаціями за останні п'ять років поступаються депозитним банківським ставкам, оскільки банки лідирували на фінансовому ринку, але вже у 2010 році вони майже зрівнялися і корпоративні облігації в майбутньому зможуть конкурувати з банківськими депозитами.

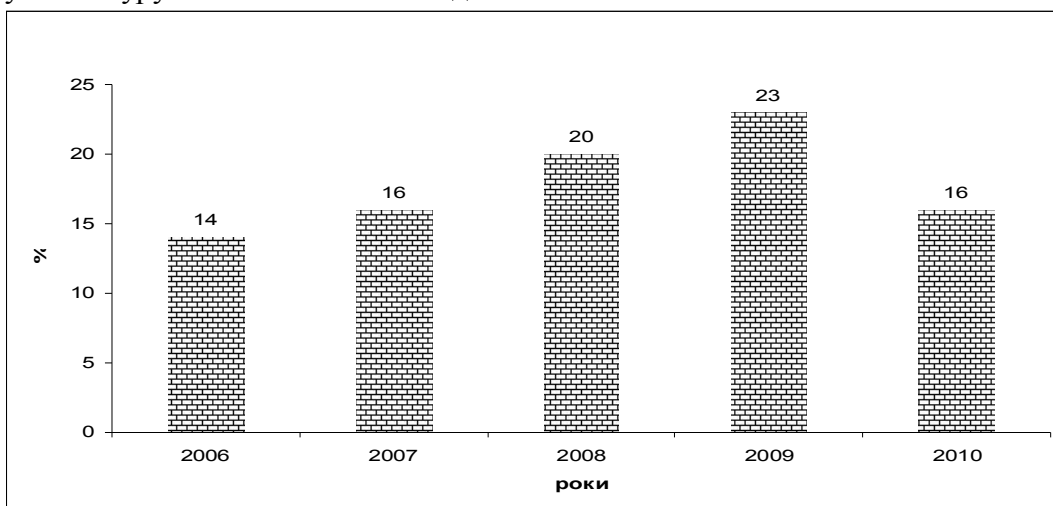

Рис. 1. Динаміка депозитних банківських ставок за 2006–2010 рр.

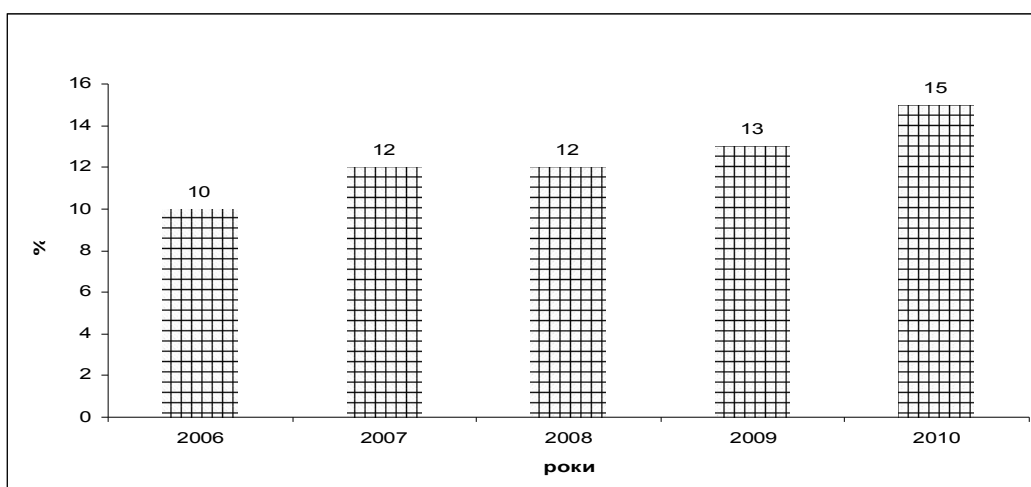

Рис. 2. Динаміка ставок за корпоративними облігаціями за 2006–2010 рр.

Залежно від того, яку політику проводить держава, будується і її податкова система. Якщо пріоритетним завданням є стратегічний розвиток реального сектора еконо-

міки, підтримка вітчизняного товаровиробника, заохочення інвестицій і реінвестицій у виробництво – тоді повинні стимулюватися довгострокові нагромадження, а отже, звільнитися від оподаткування інвестиції у виробництво. Якщо ж проблема лише в наповненні бюджету за всяку ціну, коли мета виправдовує засоби, тоді повинні діяти перш за все фіскальні складові системи оподаткування, а стимулюючі функції мають чекати на кращі часи. З метою створення сприятливих умов для розвитку фондового ринку, зростання залучення заощаджень населення в цінні папери, активізації механізму інвестицій в економіку через випуск цінних паперів, проектом Державної програми економічного і соціального розвитку України на 2008–2012 рр. передбачалося подання до Верховної Ради України в I кварталі 2007 р. проекту Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про оподаткування прибутку підприємств”. Основними виконавцями цього законопроекту були визначені Державна податкова адміністрація, Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Міністерство фінансів, Міністерство економіки та Міністерство юстиції. Необхідність звільнення від оподаткування

Шахова Т.В. Актуальні питання фінансового інвестування в корпоративний сектор економіки

операцій із цінними паперами та доходів по них зумовлена, з одного боку, незначними надходженнями податків та інших обов’язкових платежів від фондового ринку, а з іншого, – пригніченням інвестиційної діяльності в країні, яке відбулося значною мірою через дестимулюючу фіскальну орієнтацію діючої системи оподаткування. Перш за все це стосується застосування таких норм податкового законодавства, як:

- оподаткування в момент отримання позикових коштів, що залучаються боржником шляхом випуску боргових цінних паперів;
- подвійне оподаткування дивідендів для власника корпоративних прав – нерезидента у разі їх репатріації;
- оподаткування на боці емітента коштів, які вносяться інвестором у рахунок інвестиційних зобов’язань як обов’язкова умова конкурсного придбання в держави пакета акцій підприємства, що приватизується;
- оподаткування в джерела виплати доходів масового інвестора – громадян, отриманих від продажу належних їм цінних паперів юридичним особам, у порядку, установленому для оподаткування доходів на оплату праці, що призводить до викривлення бази оподаткування та безпідставного завищення податкових зобов’язань [2; 3].

Як наслідок, через блокування джерел надходження інвестиційних ресурсів у національне господарство істотно звузилась економічна база справляння податків та інших обов’язкових платежів, скоротилося використання окремих фінансових інструментів фондового ринку.

Також, на нашу думку, особливої уваги набувають питання розвитку ринку цінних паперів, з огляду на процеси глобалізації та євроінтеграції, які спостерігаються в Україні. Необхідно врахувати національні інтереси та зберегти важелі впливу на ці процеси.

Отже, найважливішими проблемами, які потребують вирішення в найближчий час, є такі: захист прав інвесторів, зосередження торгівлі корпоративними цінними паперами на організованому ринку та забезпечення його прозорості, удосконалення правових засад випуску й обігу цінних паперів і деривативів, сприяння запровадженню нових інструментів та поліпшенню їх інвестиційних характеристик, інституціалізація фондового ринку, розбудова національної депозитарної системи, підвищення ефективності державного регулювання.

Одним з найважливіших чинників поліпшення інвестиційного клімату в Україні є створення адекватного ринковій економіці правового поля.

Із цією метою на державному рівні необхідно зробити таке:

- проводити роботу, пов'язану з укладенням міждержавних угод про заохочення і захист інвестицій та уникнення подвійного оподаткування, обміном інформацією про нормативно-правові акти у сфері інвестиційної діяльності, формуванням стабільної законодавчої бази й умов провадження підприємницької діяльності;
- розширювати співробітництво з Міжнародним валютним фондом, Світовим банком і Європейським банком реконструкції та розвитку в питаннях надання фінансової допомоги Україні, здійснювати заходи для прискорення процесу вступу України до СОТ.

Для поступової адаптації національного законодавства до законодавства Європейського Союзу та до вимог СОТ повинні бути прийняті нормативно-правові акти, що регулюватимуть питання: подальшого реформування податкової системи; формування нормативно-правової бази, що сприятиме функціонуванню фондового ринку; захисту внесків громадян на недержавне пенсійне забезпечення.

Висновки. Отже, щоб збільшити інтерес інвесторів до цінних паперів українських корпорацій, зокрема до акцій та облігацій, потрібно дотримуватися таких вимог:

- надавати інвесторам достовірну та повну інформацію про емітентів;
- удосконалювати систему захисту прав інвесторів та акціонерів;
- законодавцям треба постійно вдосконалювати систему оподаткування операцій із цінними паперами;
- емітентам цінних паперів підвищувати якість корпоративного управління та ділову активність.

Такі заходи повинні сприяти підвищенню ліквідності та дохідності цінних паперів корпоративного сектора, що, у свою чергу, активізує потік фінансових інвестицій.

1. Закон України “Про цінні папери та фондовий ринок” від 23.02.2006 р. № 3480-IV із змінами і доповненнями.
2. Закон України від 01.03.2006 № 334/94-вр “Про оподаткування прибутку підприємств” із змінами і доповненнями.
3. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навчальний посібник / О. О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2003. – 554 с.
4. <http://www.kontrakty.ua/>.

Рецензенти:

Птащенко Л.І. – доктор економічних наук, заступник завідувача кафедри фінансів, банківської справи та державного управління Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка;

Свистун Л.А. – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та державного управління Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка.